

Er komen heel wat vondsten naar boven © Dirk Wollaert

Archeoloog Wouter kijkt toe hoe het putje zorgvuldig verdiept wordt © Dirk Wollaert

Vierkante meter iedereen archeoloog

Tijdens het weekend van 16 en 17 september was er in Ruien iets bijzonders aan de hand, een primeur voor Vlaanderen! De dienst archeologie van SOLVA nodigde de inwoners uit om deel te nemen aan het project "Vierkante meter: iedereen archeoloog!" En dat mag je vrij letterlijk nemen. Ze kregen de kans om een heel weekend lang zelf de handen uit de mouwen te steken en mee te doen aan écht archeologisch onderzoek. In hun eigen tuin, of op een publieke plaats binnen het dorpscentrum werden putjes van 1 m² uitgegraven en in detail onder de loep genomen, volledig volgens de regels van de archeologische kunst.

■ MIEKE VAN DE VUUR

Het recept voor deze gemeenschapsarcheologie is al langer gekend in Engeland, bakermat van de *community archaeology*, waar het eerst opdook in de serie Time Team en later nog grootschaliger werd toegepast in The Great British Dig. Ondertussen zijn er ook aan deze kant van het Kanaal een aantal succesvolle projecten uitgevoerd. In Vlaanderen werd het concept voor het eerst in de praktijk gebracht in Ruien. De nieuwsgierigheid was in elk geval gewekt. *Ex situ* zond een reporter op pad in het gezelschap van Arne, archeoloog bij SOLVA.

Ex situ – Goeiemorgen Arne, hoe zijn jullie ertoe gekomen om dit project op poten te zetten?

Arne De Graeve – "We vonden de manier waarop dit soort archeologische vierkante meter projecten in het buitenland mensen van een gemeenschap samenbrengt, heel inspirerend. Met SOLVA wilden we dit dan ook graag meenemen naar ons werkingsgebied. Met dit type projecten boeken we eigenlijk winst op twee vlakken. Enerzijds wordt archeologie een bindmiddel voor een gemeenschap en anderzijds winnen we ook archeologische informatie binnen een wetenschappelijk kader."

– Hoe zijn jullie bij Ruien uitgekomen?

Arne – "Dat is een beetje een samaritaanse vraag. Ruien is een dorp dat zijn er in de afgelegen jaren uit een steun van gemeentelijke hand. Die leverden voornamelijk resultaten op uit de middeleeuwen en Romeinse periode. Maar de laatste jaren zijn er ook vondsten uit de huidige tijd. Het voordeel is dat de vierkante meter putjes vrij bevatte zijn. Het is niet dat de vierkante meter putjes niet al te ver uit elkaar liggen. Het is meer de putjes bij elkaar, hoe beter we de resultaten met elkaar kunnen vergelijken en hoe groter de samenhang tussen de putjes onderling."

– Hoe verloopt het project in de praktijk?

Arne – "We gaven eerst de nodige richtbaarheid aan het project via de gemeente, onze sociale media, door bij iedereen flyers in de bus te steken en die ook op enkele plaatsen in de kijker te zetten. Op die manier nodigden we de geïnteresseerden uit om een infoavond waar we verdere toelichting gaven en waar men zich kon inschrijven. Bij de start van het weekend gaven we iedereen een spoedcursus archeologie. Het onderzoek omvat méér dan alleen het putje uitgraven. Er komen ook heel wat

Archeoloog Arne inspecteert de noeste arbeid © Dirk Wollaert

Een metaaldetector kan kleine metalen voorwerpen helpen lokaliseren in de uitgeschepte grond © Dirk Wollaert

andere zaken bij kijken zoals een correcte registratie van de vondsten, fotograferen van de profielen.... Het maakt het werk zeer divers waardoor het ook erg toegankelijk is voor zowel jong als oud. Om geen enkele stap over te slaan en het overzicht niet te verliezen, hebben we ook een praktisch handboekje gemaakt. De registratie moet immers voldoen aan de Code Goede Praktijk van de Vlaamse Overheid. Het project is immers een opgraving vanuit wetenschappelijke vraagstelling."

- En, heeft er zich veel volk aangemeld?

Arne - "In totaal gingen we met een vijftigtal inwoners aan de slag. Samen met hen groeven we een twaalfstal putjes. We vinden dat voor een kleine gemeenschap als Ruien zeker geslaagd als we dat vergelijken met de andere projecten in het buitenland. Ook voor ons blijft het op deze manier behapbaar, want we voorzien voor alle putjes natuurlijk ook de nodige begeleiding door ons team archeologen. Zij crossen het hele weekend heen en weer tussen alle putjes om de vrijwilligers ook de fijnere kneepjes van het vak bij te brengen."

- Hoe gaat het project verder?

Arne - "Na het afronden van het veldwerk verzamelen we alle deelnemers in de kerk, ons hoofdkwartier. Met een welverdiend drankje bekijken we met z'n allen al eens de eerste resultaten samen met enkele materiaalspecialisten. Daarna gaan wij verder aan de slag met alle ingezamelde informatie en vondsten. Uiteindelijk presenteren we dan de definitieve resultaten aan de inwoners en deelnemers. Het komende jaar rollen we het vierkante meter project ook in Wortegem uit!"

Hou de sociale media van SOLVA in het oog voor updates en lees meer over het project op www.so-lva.be/projecten/vierkante-meter.

Jan Van den Broecke (sales consultant)

Ex situ - Waarom doe je mee aan het project?

Jan - "Onder andere omdat ik interesse heb in archeologie en in de streek. Ik heb er een oog voor als ik op de velden rondloop. Ik heb hier bijvoorbeeld een steen getoond aan de archeologen die ik 20 jaar geleden vond in Wortegem. Ze zijn er zeker hoe oud die is, ze zeggen dat die 6000 tot 40 000 jaar oud kan zijn! Het is een mooie, bewerkte silex. Dus ja, oude dingen intrigeren mij, en ik heb altijd graag geschiedenis gedaan op school."

- Hoe hebben jullie dit project leren kennen?

Jan - "Ik las dat in het boekje van Kluisbergen en op Facebook ook. Ik ben daar ook de infoavond geweest en zo ben ik hier nu aan het graven..."

- De archeologen hebben jou toen geïnspireerd om in te schrijven?

Jan - "Ja, de timing zit wel heel slecht want door onze verbouwing heb ik eigenlijk geen tijd. Maar ik heb toch de tijd genomen vandaag. Mijn nieuwsgierigheid was te groot om op het laatste moment af te zeggen. En ik was eerlijk gezegd ook heb benieuwd naar wat ze mij over mijn vuursteen zouden kunnen vertellen."

- Je vond het dan ook niet erg om een gat in jullie tuin te maken?

Jan - "Nee nee, de tuin is groot genoeg! Maar het was wel moeilijk om te beslissen waar precies. We hebben uiteindelijk gekozen voor een stukje waarvan we weten dat er nog niet te veel grond is opgevoerd en dat niet te veel bewerkt is geweest."

- Wat had je op voorhand verwacht?

Jan - "Niet veel, ik had geen verwachtingen omdat een vierkante meter niet veel is. Ik ging ervan uit dat het bitter weinig zou zijn... maar we hebben toch wat zaken gevonden! Scherven waarschijnlijk van tegelpannen, en ingevoerd aardewerk, een kruik of beker die mooi versierd is."

- Zou je nog een keer meedoen aan een dergelijk project?

Jan - "Ja, zonder twijfel!"

Met een geweldig uitzicht wordt elke schep aarde grondig onderzocht © SOLVA

Arne geeft uitleg over het project en de methodologie aan geïnteresseerde inwoners in de kerk van Ruilen © SOLVA

De profielen van de putjes worden ingetekend © Ex situ

Archeologie is leuk en interessant voor alle leeftijden © SOLVA

Enthousiaste familie Otte poseert naast hun vierkante meter putje © Ex situ

Ex situ – Hoe zijn jullie bij het project terecht gekomen?

Katleen – "Via de bibliotheek, wij hebben daar een foldertje zien liggen. We dachten dat we te laat waren voor het infomoment, maar de bibliothecaris zei dat we nog wel mee zouden kunnen doen. Hij legde dan uit waarover het ging en wij zijn het verder gaan opsnorren."

– Wat trok jullie over de streep om in te schrijven?

Katleen – "Het zag er superleuk uit en het sluit volledig aan bij wat wij zelf ook interessant vinden, dus we dachten eigenlijk meteen: we gaan dat doen! Bert en Jan wil archeoloog worden. We vinden het ook belangrijk dat de kinderen dingen leren door ze effectief te doen, en niet alleen via het scherm/pijp."

– Dus jullie dachten: ok, we halen die vierkante meter uit onze tuin!

Katleen – "Ja, Bert Jan was hier ooit al eens begonnen met een put te graven, maar we zijn vlak ernaast opnieuw begonnen met de juiste instructies."

Hans – "Op de strook hier stond ooit een boomgaard. We hebben een beetje bewust deze plek gekozen omdat we denken dat deze plek nooit verstoord is geweest. We hebben dat wat opgezocht aan de hand van oude luchtfoto's en kaarten. Het lijkt de meest intacte plek."

Arne – "Ik kan wel al vaststellen: jullie zitten nog niet in de moederbodem!"

Katleen – "Dat denken we ook niet, we zitten op laag 2. Zolang er pielewuiters in zitten, zitten we nog niet diep genoeg hé? We hebben die rode plakkaatjes in de wand gestoken om goed de lagen te onderscheiden. En we hebben ook geleerd dat we de waterpas moeten gebruiken omdat de lijntjes anders erg scheef worden. We leren hier echt vanalles en het is dus meer dan archeologie. Maar het is cool! En nu zijn we dus aan het kijken hoe we door die harde laag in de hoek kunnen geraken. We hopen hier dus vanalles te vinden. We zijn hier nu juist even alles aan het inventariseren: stukje tegel, ijzerzandsteen, drainagebuizen, een stukje steen met streepjes op. We hopen dat we het een beetje juist doen."

Arne – "Ja, het ziet er goed uit!"

Teamwork aan het vierkante meter putje waar Gilbert (links) een weekend lang aanstond © SOLVA

Gilbert Haedens (gepensioneerd slager)

Exsitu – Het is wel wat anders in de grond graven dan in de slagerij staan?

Gilbert – “Ja dat is zeker! Maar we lossen elkaar vandaag een beetje af, zodat we allemaal alles kunnen doen.”

– Waarom bent u ingegaan op de oproep van SOLVA om hier een weekend aan de slag te gaan als archeoloog?

Gilbert – “Enkele jaren geleden is er aan de kerk een opgraving geweest en dat boeit mij nog altijd. Ik dacht ja, ik moet hier ergens een hof vinden om in te graven! Ik wou graag eens zien en zelf beleven hoe dat in zijn werk gaat. Ik volg ook veel programma's op televisie over opgravingen, in Egypte is dat dan meestal. Maar het kan ook hier zo dicht bij de deur, dat vind ik interessant!

– En wat had u op voorhand verwacht?

Gilbert – “Eigenlijk niks. Allez, je hebt altijd een beetje verwachtingen, een paar kleinigheden misschien. Ik ben ook eens te voet naar Compostella geweest, en onderweg in de streek van Reims ben ik fossielen tegengekomen. Dat hangt daar ook wat mee samen: op één van de stenen die we hier gevonden hebben, is ook een fossiel zichtbaar. Ja, de zakjes met vondsten zitten hier ondertussen goed vol. Maar er zitten ook zaken in zoals een kolenschop en een roostertje van de afvoer, dat is wat recent. Alles wat de mensen kwijt wilden, staken ze in de grond hé.”

– En nu het op z'n einde loopt, wat vindt u er nu van?

Gilbert – “Dat het heel boeiend is. Het mag zeker nog herhaald worden, dan doe ik opnieuw mee!”

Iedereen verzamelt in de kerk van Ruken om de vondsten en de voorlopige resultaten te bespreken © SOLVA

Expert prehistorie Hans geeft uitleg over de vondsten aan een gebouwd publiek © Ex situ

Iedereen verzamelt in de kerk van Ruken om de vondsten en de voorlopige resultaten te bespreken © SOLVA

Opgraven betekent ook je handen vies maken. In oog knippen met de geschiedenis © SOLVA

